

LEGISLAȚIA PRIVIND PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL

Autori : Nicolae CIOBANU, Anatolie SÎLI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *The legislative framework for the protection of cultural-historical heritage of Moldova contains a series of laws. Planning and research of heritage began in the late '70s of last century. In 1993 was compiled "The register of Monuments of History and Culture of the Republic of Moldova", but was published only in 2010. In this period many monuments of national importance were destroyed, as well as of local importance, that initially could be found in the registry. Thus, in the legislation there is a series of normative acts that complement each other, only the interaction between them remains to be done efficiently.*

Cuvinte cheie: *patrimoniu cultural, lege, registru, sit, competențe, cadru legislativ.*

Evoluția privind protejarea patrimoniului cultural - istoric al Republicii Moldova este stipulată în "Legea cu privire la ocrotirea monumentelor "(nr.1530-XII din 22.06.1993). Astfel protejarea și valorificarea patrimoniului cultural și natural sunt competențe ce țin atât de Parlament, Guvern, cât și de administrația locală.

Politica de stat în domeniul evidenței, studierii, protejării, conservării și restaurării monumentelor ce constituie patrimoniul național este elaborată de către Parlament, iar Guvernul realizează programul de stat privind ocrotirea, conservarea și restaurarea patrimoniului. În competența administrației publice locale intră o serie de obligațiuni ca întocmirea Registrului monumentelor de importanță locală; realizarea programelor privind ocrotirea, conservarea și restaurarea monumentelor de importanță locală. Pe lângă Guvern mai există o serie de alte structuri care activează în domeniul protejării patrimoniului cultural și natural, printre acestea enumerându-se Consiliul Național al Monumentelor Istorice și Agenția de Inspectare și Restaurare a Monumentelor din cadrul Ministerului Culturii. În anul 2004 printr-un decret prezidențial a fost formată comisia pentru problemele ocrotirii monumentelor de istorie și cultură, care la rândul lor pot analiza evoluția patrimoniului cultural istoric.

"Legea cu privire la ocrotirea monumentelor "(nr.1530-XII din 22.06.1993) constituie pilonul de bază a cadrului legislativ ce face referire la protejarea patrimoniului cultural și natural. În acest cadru se mai conțin o serie de legi ca " Legea privind protejarea patrimoniului arheologic", " Legea muzeelor ", " Legea cu privire la activitatea arhitecturală " care menționează o serie de aspecte cu privire la patrimoniul cultural și natural.

Conștientizând importanța evoluției patrimoniului cultural istoric din Republica Moldova, în 1976 s-a organizat o sistematizare a actelor și tuturor datelor în cercetarea monumentelor de istorie și cultura a RSSM (Republica Sovietică Socialistă Moldovenească). Aceste cercetări ale patrimoniului imobilelor au fost în conformitate cu divizarea în zone geografice a teritoriului R. M.: zona nord; zona centru; zona sud și mun. Chișinău. Datorită acestor studii și cercetări în 1988, apare modelul primului volum al "Codului de monument de istorie și cultură a RSSM". Iar în 1993 este publicată "Legea cu privire la ocrotirea monumentelor" și într-un termen foarte scurt realizat " Registrul monumentelor R. Moldova ocrotite de stat ", acesta fiind însă doar confirmat, iar publicat abia în 2010. În acest interval de timp multe dintre monumentele din Registru au fost distruse. În acest registru erau incluse 5698 de monumente variate ca categorie, gen, tip și cronologie. Structurarea fiind realizată pe criteriul geografic, astfel zona de Nord cuprindea 3005 monumente. În zona de Centru fiind concentrat un număr de 1720 de monumente, iar în zona de Sud o varietate mai modestă de 417 monumente. De asemenea au fost evidențiate și monumentele din principalele centre urbane ale R. Moldova : a) municipiul Chișinău - 419 monumente; b) orașul Bălți - 42; c) or. Tighina - 37; d) or. Tiraspol - 58.

Monumentele ce se regăseau în listele Registrului erau diferențiate după principiul valoric: național și local. În același timp le-au fost atribuite criterii de corespundere a statutului de monument: valoare artistică; valoare istorică; valoare arhitecturală și valoare arheologică.

Totodată patrimoniul arhitectural a cunoscut o clasificare a monumentelor conform importanței și valorii reprezentate; în acest sens deosebim monumente de istorie, artă, arhitectură și arhitectură religioasă.

Componentele cele mai reprezentative ale orașelor istorice, precum și a localităților rurale sunt elementele arhitecturale. Astfel, orașul Chișinău reprezintă un exemplu sugestiv în acest sens, aici sesizăm îmbinarea armonioasă a trecutului cu prezentul. În 1986 i se atribuie titlul de oraș istoric, după aceasta se începe o evaluare a patrimoniului cultural istoric. În anul 1995 a fost publicat " Registrul monumentelor de importanță națională și municipală ", care conținea circa 977 monumente, toate monumentele fiind situate în orașul Chișinău. Analizând monumentele ce se regăsesc în registru respectiv sesizăm că unul dintre cele mai noi este clădirea Teatrului Național " Mihai Eminescu " (1934 -1954), realizat de arhitectul Galadjeva, interioarele și fațadele au fost realizate sub conducerea arhitecților V. F. Smirnov și V. P. Alexandrov. Un criteriu important în atribuirea titlului de monument fiind vechimea, ca urmare imobilele trebuiau să depășească etapa de 50 ani. În ultimii ani au fost realizate o serie de studii ale acestor liste cu monumente, efectuându-se ajustările necesare.

Elementele arhitecturale actuale nu întotdeauna se combină în mod armonios cu stilurile arhitecturale existente în zonele istorice ale orașelor și aceasta duce nemijlocit la pierderea valorii arhitecturale per ansamblu. Cu atât mai mult, patrimoniul arhitectural fiind alcătuit în cea mai mare pondere din imobile datînd cu sfîrșitul sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea.

Astfel printr-o evidență strictă și o monitorizare permanentă a monumentelor se poate păstra intactă valoarea pe care o reprezintă în ansamblu zonele în care se găsesc aceste monumente. În acest sens tot mai frecvent este utilizată noțiunea de "sit" ("situl urban" sau "situl rural"). În așa mod un factor important în protejarea monumentelor va constitui nu doar conservarea imobilului propriu-zis, dar și a teritoriului aferent, în acest sens cadrul legislativ are un impact direct.

În Legislație sunt implementate o serie de acte normative în domeniul protecției patrimoniului cultural și natural care se completează reciproc, rămîine doar ca interacțiunea dintre ele să se facă eficientă, așa încît R. Moldova să se aleagă cu veritabile monumente de istorie și cultură.

Conținutul în limba engleză al acestui articol va fi utilizat și în lucrarea " Time Factor Current Protection of Contemporary Architecture " realizată de Ugo Carughi și Masimo Vissone.

Bibliografie

1. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova: de la realitate la necesitate, (Chisinau 2011).
2. Registrului Monumentelor Imobile de Importanță Locală din Municipiul Chisinau, IMP Chisinauproiect (Chisinau 2011).
3. Policy Brief Nr.2.07.2011.
4. <http://www.monument.sit.md>
5. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=333558>